

Йордан Йовков

Летен дъжд

Изля зе дъжд като из ведро. И като всеки летен дъжд, премина скоро. Проясни се, полето светна на слънце, облаците, по-тъмни и по-черни, потъваха на изток. Нататък гърмеше. Отвред се чуваше да шурти вода, из баирите надолу се стичаха порои, а в селския дол, където по-рано се точеше тънка като конец вадичка, сега бучеше цяла река – мътна, широка, страшна. Селяни, наметнати с ямурлуци или закачулени с някой чувал, боси, тичаха да прибират добитъка, отприщваха на събраната вода, трупаха се край дола да гледат водата. Под дърветата земята беше покрита с опаднал цвят, с листа и клонки, съборени от бурята.

Филип стоеше на вратата на кръчмата и гледаше навън. Отдолу се зададе каруца, натоварена с една голяма бъчва, празна, както се виждаше. Конете, и двата сиви, със завързани на възел опашки, бяха измокрени от дъжда и изглеждаха по-тънки и по-стройни. Отпред стоеше човек с големи черни мустаци и когато дойде по-близо, Филип позна, че беше Кольо, черният Кольо, както му казваха. Той беше отколешен кираджия и него човек можеше да го види по пътищата и в най-лошо време. И Кольо беше хубаво окъпан от дъжда, мустациите му висяха надолу, черното му лице лъщеше. Като дойде до кръчмата, той спря, откачи по един каиш на конете, сне им юздите и им даде стиска сено. След туй хвърли поглед към водата в дола, която прииждаше все повече, и влезе в кръчмата.

– Кольо, къде по туй време? – посрещна го Филип.

– В града, къде.

– Че как ще минеш моста? Моста при воденицата е залян. Ще се удавиш.

– Дай ми един ром – рече Кольо.

Той сне калпака си, отърси го от дъжда и го тури пак на главата си. Изглеждаше ядосан от нещо, навъсен.

– Ще се удавя ли? – каза той, като изпи рома си. – Голяма работа. Един сиромас като мене щял да умре, светът няма да се свърши. Ти, Филипе, не си ли чувал оназ приказка, за циганина. Като дошла зимата, като завял студеният вятър, циганинът се обърнал към него и рекъл – на вятъра рекъл: „Хей! – рекъл. – На един циганин душата ще вземеш, че богат ли ще станеш?“ Че и мойта. Както ми причерняло на очите...

Филип се досети, че от година-две Кольо беше останал вдовеч с много деца на главата си. Навярно оттам идеше мъката му.

– Кольо, ти не можа ли да си намериш някоя булка? – каза Филип. – Барем сега, след войната, вдовици има много.

– Дай ми още един ром... Има, казваш. Има, ама я тръгни да

търсиш, че ще видиш. Една не ме харесвала, защото съм бил черен и съм имал големи мустаки. Друга не ще, че съм имал много деца. Една пък, Станкия се казва, и тя е от наше село, гола като фурка, ама е фудул, минала из онзи ден покрай нас. Аз съм бил в яхъра при конете и като ме чула как съм викал, рекла: „Той лош чияк, рекла. Аз го чух как се караше на конете, страх ме.“

– Викал си на конете, та си бил лош, а?

– Ха де. Че то е добитък, ако не му извикаш, и ще те ритне, и ще те ухапе. Пък какво да правя, когато господ ми дал такъв глас, аз и когато кротко приказвам – на, като сега, да речем, – да ме чуй някой, ще рече, че се карам. Жени ли са те, зарежи ги... Дай ми още едно!

Кольо помълча и каза:

– Добре, че старата още се крепи. Дето има една приказка, ако нямаш старо, купи си. Кое как, гледа тя децата, а то без нея кой знай какво щях да правя...

Той постоя още, изпуши една цигара, хвърли още две-три чашки ром и стана. Филип пак се опита да го спре.

– Почакай, докато се оттече водата. Не мож мина.

– Виждаш ли ги тез змейове – каза Кольо и посочи конете си, – накъдето ги бутна, там отиват. Не ме е страх мене от нищо.

Поразгорещен, той беше бутнал калпака си назад и не лъжеше, като казваше, че не се бои от нищо. Качи се, пооправи дългите си мустаци и шибна конете.

Поради придошлата вода половината село се откъса отвъд и затуй таз вечер във Филиповата кръчма имаше много малко хора. Когато си отидоха и те и като видя, че друг някой няма да дойде, Филип запрелиства тефтерите си и се приготви да затваря. Тъкмо в тая минута отвън, леко без да издрънка, защото беше кално, спря каруца.

– Я виж кой е! – каза Филип на момчето.

Момчето надникна от вратата.

– Една жена слиза – каза то.

Филип дигна глава: на вратата се показва млада жена с червена забрадка, а току зад нея се показаха големите мустаци и черното лице на Коля.

– Добър вечер, Филипе – извика той още отвън.

– Не можа да минеш, нали? – каза Филип и гледаше ту него, ту жената.

– Бе аз тука до воденицата минах, ами друга по-голяма вода срещнах. Аз ще ти разправа. А сега, знаеш ли що, Филипе, виж, жената е

мокра. У вас може да има огън. Да иде да се погрее.

Жената се позасрами и се огледа: и късата ѝ синя дрешка, и роклята ѝ – всичко беше мокро. Все тъй срамежливо, тя подигна очи и погледна Филипа. Беше слабичка и много бледна, лицето ѝ беше измъчено, но очи имаше хубави: големи кафяви очи, влажни и светли, над тях – тънки вежди. Да имаше най-много трийсет и няколко години.

– Има огън в къщи – рече Филип. – Стояне, заведи гостенката у дома. Че донеси сетне нещо за ядене. Да види там буля ти да ти даде нещо.

Когато момчето и жената излязоха през малката вратичка, която водеше към къщата на Филипа, двамата мъже, като останаха сами, се погледнаха един друг в очите.

– Коя е тя? – каза Филип.

– Ще ти кажа... А бе то... цяла комендия. Дай ми един ром! Като тръгнах оттука, аз минах водата при воденицата и не усетих. Че като дойдох при Касаплийския дол, там да видиш какво е. Трябва там дъждът да е бил повече, като дошла една вода като море, сякаш че е Дунава. Ами сега, какво да правя? Спрях каруцата и мисля. Пъ и мръква се, тъмно. Един облак се цепнал и мъничко свети. Виждам водата насам, към мене, а по-нататък да ѝ е края, не се види... Хайде наздраве!

– Е, сетне?

– Чудя се какво да правя. По едно време, гледам, отстрани на мене, покрай водата, иде човек. Жена. Хай да се не види макар... Гледам: върви край водата, поспре се, засили се, като че иска да се хвърли, пак се дръпне. И скимучи като прасенце. Плаче. Таз работа, рекох, не е чиста. Дай ми още един ром!...

– Ами как... Тя не те ли видя?

– Не беше ме видяла дотогаз. А като ме видя, обърна се и взе да бяга. Стой! – викнах. А тя пак бяга. Че като ѝ изревах с моя глад още едно такво „стой“ – остана там, дето си беше. Нейсе, да не се простирам много надълго. Взех я и я прибрах в каруцата.

– Е каква е? Не я ли пита?

– От нашата черга бе, Филипе. Сиротиня. Работела в града, в болницата. Сестра била, тъй ми каза. Много ме, кай, третираха, много се мъчех. Пък и прао е: болни хора да гледаш лесно ли е? дотука ми дойде, кай. И един ден взема си очите и избягва.

– Избягва?

– Същия ден, в дъжда. Само че минала Касаплийския дол и тогаз я сварил дъжда.

– Ами там, при водата, какво е търсела?

Кольо махна с ръка.

– Какво може да търси един отчаян човек, Филипе...

– Искала е да се дави?

– Ами. Нейсе, раздумах я аз из пътя. Приказвах ѝ много. Глупост, кай, щях да направя. Вече няма да помисля. И си поплака. Пък туй, жените, като си поплачат, олеква им. Налей ми един ром.

– Какво мислиш да правиш сега? – каза Филип. – Де ще я водиш?

– У дома, къде. Да си почине ден-два, а сетне – тя ми каза къде живее – ще я заведа у дома ѝ.

Филип се понаведе към Коля и му прошепна нещо.

– А-а-а! Филипе! – извика Кольо. – докачам се. Аз такъв чияк не съм!

Вратичката откъм дъното на кръчмата се отвори и жената влезе. След нея вървеше момчето и носеше хляб и една-две чинии с гозба.

– Е, Параскевице – рече Кольо, – погря ли се?

Жената се усмихна. Тя беше се поободрила, на бледните ѝ страни беше се появила малко червенинка, влажните ѝ очи светеха повече.

– Ела да хапнем сега. Филип е добър чияк, на, рекъл е и да ни нагосит. Седни, седни, Параскевице. Ти, Филипе, няма ли да седнеш да хапнеш с нас?

– Хранете се, хранете вий – рече Филип.

– Дай ни тогаз пол ока винце. Хайде, Параскевице, кани се...

Те седнаха един до други. Кольо не се и засмиваше, беше влажен, благоприличен, но и много внимателен и услужлив. Туряше хляб пред Параскевица, наливаше ѝ вино, канеше я.

– Вземи, вземи, Параскевице. Храни се. Ти си уморена. Да се нахраним, че ще вървим.

– Ами водата? Как ще я минем?

– Какво ще търсим през водата. Нас на друга страна ни е пътя. Ний по баира ще минем.

– Страх ме е – каза Параскевица.

– И таз хубава. Ами аз нали съм с тебе? Кой смей да ми излезе насреща? Я да ми се покаже само – каза Кольо и похвана ножа на пояса си. Параскевица се усмихна.

Нахраниха се и докато жената се качваше на колата, Кольо развърза дългата си кесия от син плат и се разплати. Филип пак му прошепна нещо.

– Остави тез приказки, Филипе – разсърди се Кольо. – За какъв ме връзваш ти. Аз такъв чияк не съм!

Филип излезе да ги изпрати. Бъчвата заемаше повечето място в каруцата, затуй Параскевица и Кольо бяха седнали отпред. Кольо пое юздите и завъртя камшика. За миг светлината, която излизаше из вратата на кръчмата, падна връз тях, след туй каруцата мина на тъмно, заплеска из калта и се изгуби. Отстрани се тъмнееше водата, все още широка. Към средата, дето беше бързеят, се чуваха да се плакнат вълни, а на края водата беше тиха и гладка – оглеждаше се там небето и няколко звезди. В селото беше тъмно. Филип се прибра и затвори кръчмата.

* * *

Месец-два по-късно неочаквано един ден Кольо черният влезе в кръчмата на Филипа. Още на пръв поглед личеше, че се е променил – по-весел, по-чист, по-спретнат. Източил беше мустаците си нагоре, усмихваше се.

– Кольо, ти де се изгуби? – попита го Филип. – Какво стана оназ жена? Де е сега тя?

– У дома е, де ще е.

Филип го изгледа учуден. Кольо се засмя.

– Какво ме гледаш? – рече той. – Онзи дъжд, големия, помниш ли го? Сполай на тоя дъжд! Виж какви храни станаха таз година. Пък и аз, сиромаша, видях добро от него.

– Какво, ти... Да не си се оженил за оназ жена?

– Хай-хай. Беше тя. Какво ме гледаш? Нея вечер, аз нали ти казах, заведох я у дома. Да постои, мислех, ден-два да си почине. Добре, ама жената свикна с нас, пък и децата се прилепиха о нея, като да им беше съща майка. Хайде, рекъх, нали ще те водя у вас? Аз, кай, не отадам никъде. Мене, кай, ми е добре тука.

– После?

– Удрям един камшик на конете – и чак в Лясковец. Тя оттам е. издирих и рода, извадих й всички книжа. И тя, сиротинята, била вдовица като мене. Па си дойдох, венчахме се и туйто. Сполай, ще река още веднъж, на онзи дъжд. Хубав дъжд, летен дъжд. Имали късмет децата ми да видят майка, пък и аз да се прибера като хората. Дай ми един коняк!

Филип се засмя.

– Ти по-напред ром пиеше, сега коняк.

– По-тънка изкия, Филипе. Да не ми се замъгля много главата. Че и мене сега ме чака жива душа в къщи.

Кольо се усмихна и оправи с ръка дългите си мустаци. Той не се бави много и повече от една чашка не пи. Качи се на колаа си и когато

седна и взе юздите, очите му срещнаха очите на Филипа и пак се засмя. След туй завъртя камшика и силниту му коне грабнаха каруцата.

КРАЙ

Източник: Словото

Набиране: екип на abc дизайн, Иван Иванов, Essme или Елина Мирчева

Публикация

Йордан Йовков, „Събрани съчинения в шест тома“, Том трети; „Български писател“,
С. 1977. Под общата редакцията на Симеон Султанов.

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/7850>]